

Latweefchu Awifese.

Ur augstas Gewefchanas = Nummifiones fiau un nowehlefchanu.

Nr. 34. Zettortdeenâ 23schâ August 1828.

No firgu trummufehrgas (Beulenseuche).

(Is Widsemes wahz:awifehm.)

Sirgu trummufehrga eefsch Zuhni un Zuhli mehnefcheem, kad filts un faufs laifs ilgi pafstahw, pee mums gan drihs ifgaddus rahdahs un wiffuwairaf eefsch tahdeem widdum mehds eefahft, fur leeli meschi un purwi irr, bet us juhreas mallahm, woi wiffai retti woi ne maf ne gaddahs, nei arri tahlaki isplefchahs. Zaur ilgu un daudfahrtigu wehranemschanu dabbuja ismanniht, fa schi fehrga, lai arridsan tohti nikna buhtu, tâ fa ta trumma puëfis, fur ween magfeniht aiskarr, peelihpama nahwesfahle preefch zilwekeem un lohpeem irraid, wiffuwairaf no fättiga gaisa un netihreem twaifeem un garrainem rohnahs, kas is purweem un beeseem mescheem usnahf wirfû, un ne no lihpanas smakkas kas paschâ lohpa irr un us zitteem aiseet.

Labbi tadehl buhs, kad sirgu ap pufedeenas laiku, laukâ, wefâ pawehni ar aukftu uhdeni apdohmigi apleij, stipri sukka un tad tahs puttas kas rohnahs, weegli nofkallo. Zo warr fehrgas laikâ ifdeenâs jeb ifohtru deenu darriht un tad wehl firgs daudfreifehm ar prifchu uhdeni jadsirdina un par to jagahda, fa tas pee gruhsta darba ne tohp fastrahdahs. Turflahf arridsan firgs ifdeenâs daudfreifehm tohp apraudfihfs, woi faut kahdâ weeta jeb lohzeftâ pee winna trums ne rohnahs. Scho trummu wiffuwairaf appafsch wehdera, eefsch pasleppenehm, pee kruhts, wirs fahnfauleem un pakkal kruhts mehds atrast, bet daschfahrt arri appafsch farreem, fur to ne maf ne melle; zaur fo tadehl ta waina pawehlu tohp wehrâ nemta un firgs daudfreifehm pohstâ eet. Bet kad firgs to trummu dabbu, tad winnu ahtri un drohfschi warr dseedinahf, kad tiffai tulihf paschâ eefahfkumâ pee laika prett scho

kaitu bruhke, kâ nu pat fcheitan tohp mahzihfs.

Nemm weenu, pehz sirga leeluma un stipruna woi ar leelu woi ar masu kaudfi pilnu tee-karroti smalki par pulweri fagruhfstas falkas ruhfas (Grünspan) un weena pauta dseltummu, famaisa to pareisi, peelej kohrteli remdena uhdena flahf, fajauz wiffu labbi kohpâ un eelej to firgam rihklê. Kad tas notizzis, tad lai firgu aschi jahj bet ne aukem, kanehr filts paleef; tad eewedd winnu stalli un peeften to. Kad tas diwi stundas tâ bes ohderes irr fahwejis, tad dohd winnam labbu fskaidru uhdeni dsert un pehz pufstundas to ohderi fo mehds dabbuht. Schi wiffa ta dseebeschana. Tas trums ne tohp ne greestis, ne dedfinahts, ne ar kahdahm stiprahm fahlehm apfimehrehfs, bet tas arweenu mafal palifs un eefsch trim, lai dauds buhtu, fshettrahm deenahm pagallam pasuddihfs, un tanni laikâ firgs tikpat mudrs buhs un ehdihs kâ eefsch wesselahm deenahm.

No Birschu muischas.

Leetus if deenas, un par dauds! tâ mehfs kleedsam un baschjamees lihds ar zitteem semmes kohpejeem. Eefsch tahm paschahm deenahm, kad zittur, kâ lassam, stiprais leetus irr nogahsees, arri pee mums debbfesu uhdens wiffu pohstija, prehti 19tâ un 20tâ deenâ Zuhli mehnescha. Zau zettortu reis scho gadd uppites ispluhduschas pahri par faweem frasteem, un scho reis uhdens wehl kahpe augstaki ne kâ pawassarâ. Uk, zeef leelas fshahdes pee feena! Kas jau no-plauts bija, irr aisnestis no wilneem, jeb puhdehts no uhdens, un ne noplauta fahle irr apflahfa ar duhneem (rahwu). Man pascham 60 wesumi feena maitati irr. Deems sinn, fa wehl zittas plawas apkohpfim! Pa tam starpam

arri rudsi fadihge laukâ, woi noplauti, woi ne noplauti bija, un taggad pee kulschanas israh-dahs, ka graudini fihfi, weegli un grumbaini irr. Netti arri taggadin kahda deena wiffai bes lectus paleef.

E g.

No Engures h m.

Râ jau no wezzeem laifeem muhsû Kursemme sinnamis irr, waffara fahf par Jurgeem un par Jehfabeem beidsahs. Pee mams juhrmalnee-keem eefahkumâ gan dsestras gan filtas deenas bija. Schè par Jahneem mums itt jaukas un filtas deenas atwedde. Par dascheem gaddeem bija tas Jahna waffars gauſchi augligs un mi- hligs, un schis buhtu tai jaunai tautai labbu preeku padarrijs, kad tas laifs, fo patz Deews atſubtiſa, nebuhtu wiffus jauneklus isbaidejis. Bet ſchi isbaile tomehr tappe islihdsinata, tà kâ ikweens nu warr labbâ meerâ fawu waffaras darbu strahdaht. — Tahs pagahjuschas diwas lohti karstas un faufas waffaras, kas arridsan pee mums paschâ leelâ uhdens widdû, truhkumu eefsch affahm un uppehm padarrija, tohy schinni waffarâ zaur itt ſtipru un beesu leetu, ar ſkanni- geem pehrfoneem, ir zittôs gabbalôs zaur kruffu pahrmainitas. Uppe un esars un wiffi ſtrautini lihds paschu kraſtu irr tà kâ peegahſti. — Sahle jau buhtu itt pilnam auguſt, bet lihds schim winnu newarreja nei gohdan noplaut nei fa- nent. Tapat ir klahjâhs teem labbibas dahr- ſeem, kas gan labbi buhtu ſeeduſchi un auguſchi, bet nu, ka japtauj un jaglabba, lectus ween to darbu aiskawe. — Pee wiſſeem teem ſaimnee- keem, kam mahjas un dahrſi jo turwu pee eſera gull, meeschi un rahzini apſlihkuſchi. Tâ bijis lihds schim! — Kad nu Deews mums no Jeh- kabeem, labbu faufu faules laifu dohtu, tad dauds ſemmesaugli taptu paglahbti. — To mehſ wiffi luhdsam no ſchehliga Deewa! — Muhsu juhras ſweija gan narw wiffai ſlawejama, tomehr ir newarr teift ka ta wiffai knappa buhtu. Wee- nam ſaimneekam Engures zeemâ gabbijâhs atfal, weena leela 12 pehdu garra ſtohre fawâ lohtè. Tam truhke ta ſpehje to paschu no weetas us Rihgu nowest un tadeht winsch to tik nowedde

us Zukumu, fur wairaf nepelnija kâ 2½ fudraba rub. — Za buttu ſweija pee mums lohti plahna bijuſi, bet tam pretti Dundangâ par dauds gad- deem lohti baggata, fo no ta ſinnahſt warr, ka ſweineeki no muhsu widdus tur nobrauz, lehti uspehrf un tad ſchahwetâs us pilſfateem nowedd un pahrdohd. — Wehl japeeminn, ka weenam labbam ſaimneekam Pleenu zeemâ, tà ka fahfe ar malku laiwahm us Rihgu laift, leela ſtabbe un apbehdinaſchana zaur ſtipru wehtru atauge. Ur winna laiwu brauze peezi zilweki us Rihgu. Naktz tumſibâ, fur debbes lohti bij apmahzees, wehtra tahs aiskeminn un mett to laiwu ar wiffu malku us weenahm fahnehm. Greete, Killa ſaimneeka mahfes meite, arridsan zitteem lihds bija ſuhtita. Schi no leelahm isbailehm, kapp maſâ laiwina, kas bija peeſeeta. Bet ta malku tai friht pakkaſt un eestumm to juhrâ. Nu gan zitti dſirdejuſchi winnu kleeſsam un fauzam, bet tahdâ tumſibâ narw warrejuſchi nei winnu labbi faredſeht nei kahdu ſtrikki tai peemest. Arridsan weens labſirſnigs kuggineeks, kas tanni brihdi turpatt garram ſehgeleja un tahs fleegſchanaſ balses isdsird, ſuhta fawu ſchluppu ar laudim pee glahſchanas, bet wehſch un wilni nelaiſch tohs tik turwu klaht kâ wajaga. Bet kâ tik maſa gaismina ſwihſt, tee tohy klaht un usneminn us to kuggi tohs nelainigus, kas eefsch leelahm nahwes isbailehm pee laiwâs mallas bij glahſ- ſchees, un nowedde tohs us Rihgu. Bet ta jauna Greetina palikke juhras dibbeni, no kurren- ta tappe kâ lihkis Widſemmes juhrmallâ isſkâ- lota un turpatt ar leelahm aſſarahm no ſaweem raddeem paglabbata. Weens gohdigs jamekſis un ſaimneeka dehls to pa wiffam apraudaja. Jo ar ſcho ta bija norunnajuſi un zerreja ſcho paschu ruddeni lihgsmaſ kahſas ar winnu ſwin- neht. Widſemmè tappe nu gan ta laiwâ un maſ dauds malka atraſta un ſalaſſita, bet truhkums leelâ!

B — t.

Widſemmes ſaimineeks kahds rakſta us Awihſchu apgahdatajeem.

Muhsu ſcha gabda kalenderis ſtahſta par tahdu ſaimineeku, pee ka wiffi warretu no

raudsicht, fà freetnam maifes tehwan jawalba un jakohpj sawas mahjäs, bet paschi beidsami wahrdi, fo tas weens no teem kalpeem fakka, fas runna zits us zittu: labbat' es paleeku kahdu deenu ne-ehdis, ne fà man tif nahwigi buhs strahdaht, tee jau usrahda to wainu, kadehl leelaka dalka no muhsu faimineekeem tahdi nihkuli, un es, pats faimineeka fahrtà to usrahdischu wehl ffaidrafi. Lai nu gan arri dauds no muhsu faimineekeem paschi wainigi ar sawu laiskunu un palaischanu, taf arri tee paschi wehl dsihwotu labbaki, ja ar kalpeem teem ne buhtu tahds frusta mettens. Ak lai ween mums dohd dauds mas labbakus kalpus un gan redsefet, fa naw muhsu waina ween, kad ar muhsu dsihwi tahdas wahjäs leetas. Zo fakfakt luhdsami paschi, fa nu gan faimineeks tiks us preekschu ar tahdeem kalpeem, fas to darba neddelu muischâ nostahwejuschi mahjäs dohma atpuhstees no teem nahweigeem muischas darbeem, fà winni fakka, mahjäs tik fo kust, laikam taupoht speklus us to jamu darba neddelu. Un kahdi tad tee nahwigi muischas darbi? Zilläs jaarr mehrneeka puhru weeta, atarruma puschotru, un seena ja plauj puhru weeta par deenu. Bet lai man Deews ne dohd ehst to baggatu Deewa maifiti, ja es ar labbu sirgu, kad semme naw padauds fakaltejusi, ne usartu sawu puhra weetu, un noylautu sawu seena gabbalu par trihs zehleneem. Un kalpi — tik, tik ar fauli beids. Tas nu muischâ, fur tapat wehl dauds mas bihsaschanas, bet fas tad mahjäs? Tur faimineeks ne puschplehstu wahrdu ne drihst fazzihst, japateiz wehl kundsinam, kad puschgabbalu usarris. Man pascham diwipazmit puhru weetas katra tihrunâ un diwi kalpi, bet ja tohs ween paschus leeku us arschanu, tad par neddelu druzin pahri par pussi usarr. Kur es pats preekschâ, tur tapat raunahs wehl; fur ween paschi ween, tur wissur nihkschanâ, un kad faimineeks kahdu wahrdu pasakka, tad tuhlin tauns, tad lahd fa zilwekam bailes, jeb mattös eekschâ; bet ne dohd Deews, kad pee maifes klaiya kahds puschmahrzinsch truhst, kad zibbâ druzin masaf sweesta, ne fà pehz tahda kundsinaprahtu wajaga buht. Zurgös, kad aiseet — jo ilgati fà gaddu aplam ne paleef pee weena

faimineeka, tad gan sinn pehdigu grassi lohnes prassihst, bet zil stundas, zil appalas deenas woi neddelas faimineekam saudejuschi, ahu Deewin, no fa ne sinnaht ne gribb sinnaht un fa faimineekam sirgu zellâ nobendejuschi, woi darbös baddu mehrdejuschi, par to ne fas! Ak, lai ween kungi un walbneeki gahda, fa kalpeem wairaf japeekahpahs faimineeki un jastrahda mahjäs arr pehz noliktas teefas, gan redsehs, fa wairaf eekulsimees un fa ne teepsimees wairs, kahdu zilweku wairaf dabbuht pahr likkumeem. Kad manni diwi kalpanihri no teefas strahdatu, woi tad man seho pawassar u buhtu bijis ar kauschanu gan drihs jakaujahs, lai es dabbutu sewim klahst wehl tahdu puschauguschu puifi, fas tapat jau sawu waggi dsenn un fas par mamim kahdu sohli aismett, fur kalpu stellejocht schis man atbiletu: eij pats. Pahrmett mums gan, mehse ne nemmoht kalpus, kam trihs, tschetri sifki masi behrni, bet fakfakt luhdsami paschi, woi nu nems labpraht, kad jau sinn, buhs gan peezi woi feschi, fas ehd, bet diwi — gan drihs faktoht puschotrs ween, fas strahda. Zo lai kalpam woi feschi behrni buhtu, fas wissi pee faimineeka maifes, winsch ne weenas druffas to ne atsihst, un winnam ne muhscham ne nahf dohmaht, fa tapat jau wairaf jakust par to, fa behrni arri peetikkuschi, — ne, paleef tahds pats wehscha deenâ dsinnis. Warr buht, fa tahdös widdös, fur kalpi no faimineeka dabu semmes nodallitu, tahds frustis naw ar winneem, bet muhsu pussê, fur dabu tihru lohni, af ne dohd Deews, fur smaggi eet faimineekeem! tà fà jau daschureis esinu wehlejees: af kaut es warretu apfnaust us weetas, un ne usmohstees, fa pehz kahdu gaddu peezsmit, jo tad laikam brihwestibas labba fehkla wissmasaf taf buhs fanahkusi, fas sinn woi ne eenahkusi jau!

Zahnis Rohbe,

Zetschu mahjäs faimineeks.

No kahpostu stahdischanas.

Zetschu gan iffatrs labs faimineeks sinna un proht, kurrâ laikâ kahposti fehjami un stahdami irr, un fa tee seemu eeraudseti labbi fnekke, bet tomehr weena ne leedsama leela

waina irr, fo tee pee kahpostu stahdischanas pawiffam greifi padarra, — un schi patte ta waina irr, kad wiini tohs kahpostus stahdidami pawiffam beeschi tannis dohbës fastahda, zaur fo teem augoht nau deesgan ruhmes isplattitees nedf leelas galwinas dabbuht, un tà, tee pehz wairuma dsihdamees masak dabbuhn, ne kà warreja dabbuht. Es tadehl jau fem, mihli fainneeki, us juhsu ne pareisu kahpostu stahdischanu ar schehlumeem esnu noskattijees, un no firds wehlejis: kad jel weenreis juhs sawus kahpostus rettaki stahditu, tad paschi redsetu, ka teem dauds leelakas galwinas isaugtu ne kà papreekschu teem beeschi stahditeem. Tapehz, mihli fainneeki, es juhs ar luhgschanu luhdsu, nahfschâ pawassarâ sawus kahpostus, ne beeschaki kà 18 tulles jeb 1½ pehdn stahdiht. Un tizzeet mannam wahrdam, leelakas galwinas buhs, ne kà, kad juhs tohs ne 12 tulles retti stahdiject.

Miffes muischâ,
15tâ Augusta 1828.

J. Pürmal, dahrsneets.

Teefas fluddinafchanas.

Us pawehleschanu tahs Zeiserifkas Gohdibas, ta Patwaldineeka wiffas Kreewu Walfs u. t. j. pr., no Kalnamuischas pagasta teefas wiffi un jebkuri par radubewaji ta fainneeka Pohgu Jndrika, — par turra mantu zaur schihs deenas spreedumu konkurse nospreesta tappufi, tadehl ka winnam atlihdinaschanas nauda jamaksa us Kalnamuischas pagasta lahdi par to tur notiffuschu truhkumu kad winsch sawu anmatu irr uskohpis, — preeksch teefas tohp saazinati un scheid usfaukti, lai tee, ja negribb sawu teesu saudeht, ar sawahm prassichanahm un winnu parahdischanahm lihds 21mu Septembera deenu schi gadda, kas par to weenigu un isflehgshanas terminu irr nolifta, peeteizahs, arridsan schinni nospreesta isflehgshanas terminâ, ja ne gribb sawas meleschanas saudeht, teefas geldigâ wihse atnahk, zittadi teem jagaida, ka kad tad nolifts isflehgshanas termins buhs aiegahjis, tee pehz tahs 494. S. tahs semneeku likkumu grammatas ne taps wairs klausiti un peenemti. Ko buhs wehrâ nemt.

Kalnamuischa 28ta Juhli 1828.

(L. S. W.) Dahrsneeku Jannis, preekschneeks.

(Nr. 73.) Th. Lehner, pagasta teefas srihweris.

Us pawehleschanu tahs Zeiserifkas Majesteetes, ta Patwaldineeka wiffas Kreewu Walfs u. t. j. pr., tohp no Sergemihes pagasta teefas wiffi tee, kam taisnas prassichanas pee teem Sergemihes fainneekteem Dambu Frizza, Strohku Krista un Treine Ehrenesta buhtu, kurri sawas mahjas, truhkuma dehl, odewusch, un par kurreu mantu konkurse spreesta, aijnati, lai pee schihs teefas lihds 5tu Oktoberâ schi gadda teizahs.

Sergemihes pagasta teefa 3schâ Augusta 1828.
(S. W.) ††† Pullesch Kahl, pagasta wezzakais.
(Nr. 28.) Friedrich Hildebrand, pagasta teefas srihweris.

No Debrenes pagasta teefas tohp wiffem par sinnu fluddinahts, kas sesdeenas kà pee teefas deenas no rihta pulksten desmit naw atnahjis pee teefas, tas in taps wairs peenemts to deenu ar sawahm jau eesuhdsitahm leetahm, un zitti pehz kahrtas ees tam preekschi, un teefa beigs pulksten diwi pehz pufsedeenas; no pulksten diwi lihds pulksten tschetru jaunâs usfuhdsichanas taps peenemtas ik sesdeenas.

Debrenes pagasta teefa 11tâ Augusta 1828.

††† Matths Bruschi, pagasta wezzakais.

††† Pehter Wahlf, teefas peeschdetais.
(Nr. 79.) P. Mahn, pagasta teefas srihweris.

Wezzauza fainneekam Leijas-Dehrtaischu Miffekam irr tanni nakti no 2tras us 3schu Juhli mehnescha f. g. diwi sirgi no pegullas nosagti tappufsch; tas weent irr 12 gaddu wezs, breedis ar melleem farreem in melleu asti, un tas ohtrs 6 us 7tu gaddu, kaidri sarkans, un tai labbai ausi ta spizze nogreesta, un mola balta sikhite peerè. Tâ arridsan tam Wezzauza fainneekam Dehrtaischu frohdsineekam, Annihl Frizzam, irr tai 31mâ Juhli mehnescha f. g. diwi sirgi eeksch deenas no gannibahm nosagti tappufsch; tas weens dumfschbehrs, 10 gaddu wezs, un naw nekahbas sikhmes, un tas ohtrs tumfschidumfsch, ar bischi dselkenahm paflehpenehm un eedselfennu purnu.

Jlkâtra muischas polizeies un pagasta teefa tohp gauschi luhgta, ja kas sinnatu no scheem sagteem sregem, scheid sinnamu darriht.

Wezzauzes pagasta teefa 11tâ Augusta 1828.

††† Schabre Jurris, pagasta wezzakais.
J. W. Schabert, pagasta teefas srihweris.

Es ist zu drucken erlaubt.

Im Namen der Civiloberverwaltung der Ostsee-provinzen: J. D. Braunschweig, Censor.

No. 352.